

Το νέο
Πρόγραμμα
Σπουδών
για το πεδίο
«Κοινωνικές
Επιστήμες»
στο Γυμνάσιο
**Οδηγός για τον
Εκπαιδευτικό**

Οικιακή Οικονομία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το παρόν έργο έχει παραχθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «*ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3, -Οριζόντια Πράξη*», με κωδικό MIS 295450 και ειδικότερα στο πλαίσιο του Υποέργου 1: «*Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγών για τον εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων*».

Επιστημονικό Πεδίο: **ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΙΣΤΟΡΙΑ**

Διδακτικό Μαθησιακό Αντικείμενο/Τάξη/επίπεδο εκπαίδευσης: **ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Α΄ - Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ / ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Περιεχόμενα

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

**ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΟ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ** 4

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 8

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ 10

Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ 12

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 14

Α' Γυμνασίου 14

Β' Γυμνασίου 14

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ** 15

Θέμα: Φορείς Κοινωνικοποίησης 15

Γνωστικό αντικείμενο του σχεδίου: Οικιακή Οικονομία Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ 15

**ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ** 21

Θέμα: Εθνική Οικονομία και Οικογένεια 21

Γνωστικό αντικείμενο σχεδίου εργασίας: Οικιακή Οικονομία Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ 21

Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τις Κοινωνικές Επιστήμες στο Γυμνάσιο

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Οδηγός για τον Εκπαιδευτικό

Σκοπός και στόχοι των Προγραμμάτων Σπουδών για τις Κοινωνικές Επιστήμες

Η νέα πρόταση για το Πρόγραμμα Σπουδών ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ στην υποχρεωτική εκπαίδευση έχει ως αφετηρία τις γενικές κατευθύνσεις που έχει χαράξει το Υπουργείο Παιδείας για το «Νέο Σχολείο» και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο της προσπάθειάς του για ανασχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.

Επομένως το πρόγραμμα ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ που προτείνεται εδώ επιδιώκει να ενταχθεί στη λογική της διδασκαλίας βασικών ικανοτήτων (ικανότητα επικοινωνίας στη μητρική και σε άλλες γλώσσες, ψηφιακή ικανότητα, κοινωνικές ικανότητες, πολιτιστική συνείδηση και έκφραση), καθώς επίσης και μύησης σε βασικούς «γραμματισμούς», που είναι πλέον απαραίτητοι για να θεωρηθεί κάποιος εγγράμματος. Η νέα πρόταση για αυτά τα μαθήματα κοινωνικών επιστημών μοιράζεται πάρα πολλά κοινά στοιχεία με τη νέα πρόταση για το μάθημα της Ιστορίας.

Στην περίπτωση της ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ στόχος δεν μπορεί να είναι άλλος από το γραμματισμό του ενεργού και υπεύθυνου πολίτη και ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που προωθεί εκτός από τις γνώσεις, την ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας, πληροφόρησης, κριτικής ανάλυσης, μελέτης και επίλυσης προβλημάτων.

Κατά δεύτερο λόγο, η λογική του «Νέου Σχολείου» απαιτεί πλέον τη συνοχή μεταξύ διδακτικών/ γνωστικών αντικειμένων με σκοπό την αναίρεση του κατακερματισμού γνώσεων που χαρακτηρίζει το σημερινό σχολείο. Προκειμένου να εξυπηρετηθεί η λογική αυτή θα πρέπει η διδασκαλία να στραφεί προς την εκμάθηση συγκεκριμένων πρακτικών, την από κοινού διδασκαλία ορισμένων αντικειμένων και την έξοδο της σχολικής τάξης προς την κοινότητα (γειτονιά, χωριό, ευρύτερη περιφέρεια).

Τέλος, το «Νέο Σχολείο» απαιτεί τη διαρκή ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών με παραχώρηση μεγάλης αυτονομίας στους εκπαιδευτικούς.

Συνοπτικά οι στόχοι του «Νέου Σχολείου» έχουν διατυπωθεί μέσα από το σχήμα **«Κατανοώντας, Ερευνώντας, Επικοινωνώντας, Συμμετέχοντας»**.

Με βάση τους άξονες που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν το «Νέο Σχολείο» η διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών οφείλει να γίνει με τρόπο τέτοιο που όχι μόνο να προσφέρουν στον μελλοντικό πολίτη εγκυκλοπαιδικές γνώσεις και πληροφορίες, αλλά και ικανότητες και γραμματισμούς για να ανταπεξέρχεται στις πολύ σύνθετες απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής. Οι τελευταίες χαρακτηρίζονται από μεταβαλλόμενα περιβάλλοντα διαμονής και εργασίας, χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών και επαφής με ανθρώπους με πολύ διαφορετικές εθνικές, θρησκευτικές και γλωσσικές ταυτότητες.

Η εκπαίδευση θα πρέπει να αντιμετωπιστεί και να βιωθεί ως μια τροποποιητική διαδικασία, μια δυναμική συσχέτιση με τον κόσμο και τα προβλήματά του

Η έμφαση επομένως δίνεται όχι τόσο στην ποσότητα των πληροφοριών που θα πρέπει να αποκτήσουν, ως επί το πλείστον από στήθους, τα παιδιά, αλλά α. στο εάν έχουν ένα απόθεμα γνώσεων ώστε με βάση αυτό να αναπτύσσουν κριτική σκέψη, β. στο να αποκτήσουν εργαλεία ανάλυσης, σκέψης και κριτικής ανάγνωσης της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, γ. στο τι μπορούν να κάνουν και στο πώς μπορούν να αξιοποιήσουν αυτό που ξέρουν, ακόμα και αν θεωρούσαμε ότι κάποιοι μαθητές επέλεγαν να μην προχωρήσουν στις σπουδές τους μετά την Γ' Γυμνασίου.

Συνέπεια όλων αυτών των διαπιστώσεων είναι ότι, παρότι τα προγράμματα σπουδών υποχρεωτικής και λυκειακής εκπαίδευσης είναι προφανώς συνδεδεμένα, έτσι ώστε κατά κάποιον τρόπο η δεύτερη να αποτελεί συνέχεια της πρώτης, τα μαθήματα στην υποχρεωτική εκπαίδευση θα πρέπει να έχουν μια δική τους συνοχή και πληρότητα. Στη περίπτωση της ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ το ζητούμενο είναι να δοθεί στους μαθητές η δυνατότητα να αποκτήσουν πολιτική και κοινωνική εκπαίδευση, να αναπτύξουν συμπεριφορές και αξίες που απαιτούνται για να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η ενεργός συμμετοχή στη σχολική ζωή και στη ζωή της κοινότητας.

Το αίτημα της κοινωνικής συνοχής αποτελεί κομβικό σημείο στην Ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα. Η ενεργός πολιτειότητα αποτελεί ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής, η οποία επικεντρώνεται σε κοινωνικές και πολιτικές αξίες που συνδέονται με την προώθηση της δημοκρατίας, της ενεργού πολιτειότητας και της ευρωπαϊκής συνείδησης και ταυτότητας. Η ενεργοποίηση των πολιτών θεωρείται ότι μπορεί να προκαλέσει νέες, πιο ουσιαστικές μορφές συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμών και των πολιτών και να διευρύνει τον διάλογο μεταξύ των πολιτών.

Στο πλαίσιο των απαιτήσεων για το «Νέο Σχολείο», το προτεινόμενο Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα των Κοινωνικών Επιστημών στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση διαμορφώθηκε με βάση:

- **α.** τις σύγχρονες διεθνείς προσεγγίσεις της εκπαίδευσης και ειδικότερα στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και τις υπόλοιπες 'Κοινωνικές Σπουδές' στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες
- **β.** το σύγχρονο κοινωνικό, πολυπολιτισμικό, πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο προβλέπεται να λειτουργήσει το «Νέο Σχολείο».

Παράλληλα το ΠΣ διαμορφώθηκε με στόχο να παρέχει δυνατότητες συνδέσεων με άλλα μαθήματα της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης και ειδικότερα με την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και την Ιστορία. Ειδικότερα ως προς τον σύγχρονο εκπαιδευτικό προσανατολισμό του, το προτεινόμενο ΠΣ εξέλαβε την Υποχρεωτική Εκπαίδευση ως ενιαία εκπαιδευτική διαδικασία, δια μέσου της οποίας ο σκοπός και οι ειδικοί στόχοι του μαθήματος δεν αναπτύσσονται μεμονωμένα σε κάθε τάξη και επαναλαμβάνονται σε κάθε βαθμίδα, αλλά εξελίσσονται σταδιακά από το Νηπιαγωγείο έως και την Γ' Γυμνασίου. Με αφετηρία αυτή τη λογική το Πρόγραμμα επεδίωξε να σεβαστεί τις εξής ειδικότερες αρχές.

Με το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας επιδιώκεται να αντιληφθούν οι μαθητές το ρόλο και τη σημασία και της οικογένειας, καθώς και των υπόλοιπων μορφών

συμβίωσης στα σύγχρονα νοικοκυριά, για το άτομο και την κοινωνία, αλλά και να κατανοήσουν και να ερευνήσουν τα οικογενειακά προβλήματα και τις μορφές βίας που ορισμένες φορές, ενδεχομένως, αναδύονται στο οικογενειακό περιβάλλον. Πολύ μεγάλη έμφαση δίνεται επίσης σε στοιχειώδεις γνώσεις οικονομικών καθώς και σε θέματα ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών. Δηλαδή σε αντίθεση με το παρελθόν, το εν λόγω μάθημα θέλει να προσφέρει στους μαθητές γνώσεις και δεξιότητες που θα χρειαστούν ως μελλοντικοί εργαζόμενοι και καταναλωτές, ως συμμετέχοντες στις οικονομικές δραστηριότητες.

Στη διδακτική σφαίρα: Οι παραπάνω γνώσεις, στάσεις, αξίες, δεξιότητες δεν μπορούν να αποκτηθούν ουσιαστικά χωρίς τον συνδυασμό ποικίλων και διαφορετικών διδακτικών μεθόδων και εργαλείων.

Χρειάζεται:

- * Ενεργός συμμετοχή των μαθητών, των γονέων, του εκπαιδευτικού προσωπικού στη διοίκηση της σχολικής μονάδας.
- * Προώθηση δημοκρατικού ήθους στις διδακτικές μεθόδους και σχέσεις που αναπτύσσονται στο παιδαγωγικό πλαίσιο.
- * Χρήση ενεργών μεθόδων μάθησης και διδασκαλίας καθώς και διδακτικών εργαλείων που στηρίζονται σε σχέδια δράσης (projects).
- * Ενθάρρυνση της έρευνας, της προσωπικής μελέτης και πρωτοβουλίας.
- * Συνδυασμό της θεωρίας και της πράξης.
- * Ένταξη των μαθητών σε διαδικασίες ατομικής και συλλογικής αξιολόγησης των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων.
- * Ενθάρρυνση ανταλλαγών, συναντήσεων και συνεργασιών μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών διαφόρων εκπαιδευτικών μονάδων.
- * Συνδυασμός τυπικών, άτυπων και μη τυπικών μορφών εκπαίδευσης.
- * Δημιουργία στενών συνεργασιών μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας, της κοινότητας, του χώρου εργασίας και των μίντια.
- **Η διδακτέα ύλη κάθε μαθήματος** συγκροτείται με βάση το διδακτέο επιστημονικό αντικείμενο και τους αντίστοιχους σκοπούς και στόχους του μαθήματος, αλλά προσαρμόζεται στις ατομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες και τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα, τις κοινωνικές και παιδαγωγικές ανάγκες που υπαγορεύονται από το πολιτισμικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, αλλά και τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών.

Η οργάνωση της ύλης στα μαθήματα «Κοινωνικών Επιστημών» (ΚΠΑ, Γεωγραφία και Οικιακή Οικονομία) έγινε με βάση το νέο μοντέλο που στοχεύει όχι στη δημιουργία ενός απλού ενημερωμένου ή πληροφορημένου ατόμου, αλλά ενός ενεργού υποκειμένου, το οποίο μπορεί να αναλάβει έναν υπεύθυνο ρόλο, να συμβάλει στη ζωή της κοινότητάς του, να αναλάβει πρωτοβουλίες στο τοπικό και κοινοτικό πλαίσιο αλλά και στο επίπεδο της χώρας και του ευρύτερου κόσμου.

Η δομή του ΠΣ και το σκεπτικό της επιλογής των περιεχομένων

Η μαθησιακή διαδικασία βασίζεται κυρίως σε επεξεργασία πολύπλευρου υλικού με ομαδικές δραστηριότητες και εργασίες. Στο νέο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του Γυμνασίου η Οικιακή Οικονομία εντάσσεται ως αυτόνομο πεδίο μελέτης και έρευνας στη **Ζώνη Βιωματικών Δραστηριοτήτων**. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται στο νέο Π.Σ. βασικές ενότητες προς μελέτη και επεξεργασία από τους μαθητές με ομαδικές διερευνητικές (π.χ. συλλογή πληροφοριών μέσω διαδικτύου, συγγραφή σεναρίων κλπ.) και βιωματικές (π.χ. δραματοποίηση, παιχνίδια ρόλων κ.λπ.) δραστηριότητες και εκπόνηση σχεδίων εργασίας (projects). Οι δραστηριότητες αυτές προτείνεται να προσαρμόζονται από τον εκπαιδευτικό στον προβλεπόμενο από το νέο Ωρολόγιο Πρόγραμμα χρόνο, με τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση του διδακτικού χρόνου, καθώς και στο περιεχόμενο της κατανεμημένης σε κάθε τάξη ύλης, σε σχέση με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος κάθε σχολείου, αλλά και σε σχέση με την ηλικία, την προέλευση, τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες αλλά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Συνολικά η εκπαιδευτική διαδικασία ακολουθεί την εξής λογική: Στην αρχή γίνεται εισαγωγή στον τρόπο ανάπτυξης επιχειρημάτων και συζήτησης: αναλύονται οι όροι, οι κανόνες και οι συνθήκες με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών. Στη συνέχεια γίνεται ανασκόπηση των γνώσεων που απέκτησαν τα παιδιά σε προηγούμενες τάξεις (π.χ. στο μάθημα Οικιακής Οικονομίας της Α΄ Γυμνασίου) και ακολουθεί γενική εισαγωγή στο περιεχόμενο του μαθήματος από τους εκπαιδευτικούς, με την ενεργό συμμετοχή των παιδιών και την επεξεργασία των βιωμάτων και των εμπειριών τους. Κατόπιν ο εκπαιδευτικός δίνει το περίγραμμα και δημιουργεί το κατάλληλο πλαίσιο για την επεξεργασία του και την ανάδειξη των πολλαπλών διαστάσεων του εκάστοτε τμήματος της διδακτέας ύλης. Γίνεται εισαγωγή στο θέμα μέσα από ερωτήματα και προβληματισμούς, σύνδεση με τη σχολική καθημερινότητα, το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, θέματα και προβλήματα της επικαιρότητας. Η ανάγνωση σχετικών κειμένων, η προβολή σχετικών βίντεο ή άλλου οπτικοακουστικού υλικού, η παρουσίαση του διαθέσιμου στο σχολείο σχετικού εκπαιδευτικού υλικού, βιβλίων και άλλων πηγών πληροφόρησης βοηθά στην καλύτερη παρουσίαση και ανάλυση της ύλης. Προβλέπεται επίσης χωρισμός των παιδιών σε ομάδες για την επεξεργασία επιλεγμένων επιμέρους υποενοτήτων.

Ακολουθεί μία διδακτική ενότητα ομαδικών δραστηριοτήτων μελέτης και επεξεργασίας επιλεγμένων υποενοτήτων της ύλης από ομάδες παιδιών. Αυτό επιτρέπει στους μαθητές να μελετήσουν τις επιλεγμένες υποενοότητες με βάση τη βιωματική διερεύνηση αντίστοιχων στοιχείων στο τοπικό περιβάλλον, τη χρήση βιβλίων, κειμένων από τον τύπο και πολύπλευρου εκπαιδευτικού υλικού και τη συγγραφή κειμένων. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να επεξεργαστούν ένα θέμα εργασίας. Άλλες φορές προτείνονται σενάρια και οι μαθητές καλούνται να υποδυθούν ρόλους, να εκφράσουν απόψεις και θέσεις, να τοποθετηθούν κριτικά και να επιλύσουν διλημματικά και ηθικά ζητήματα.

Συζητούν για το πώς δούλεψαν ομαδικά, ποια προβλήματα αντιμετώπισαν και πώς τα έλυσαν, κατόπιν παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους στους υπόλοιπους μαθητές. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης και ανάπτυξη σχετικών συζητήσεων με βάση τις ερωτήσεις και τις παρατηρήσεις των παιδιών αλλά και σχετικές παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών. Τέλος, γίνεται ουσιαστική σύνθεση όλων των επιμέρους εργασιών, γενική ανασκόπηση της ύλης που επεξεργάστηκαν όλο το σχολικό έτος και σύνδεσή της με την ύλη που είχαν μελετήσει σε προηγούμενες τάξεις.

Προωθούνται τα εξής: Γνώση και κατανόηση, επικοινωνία και συνεργασία, κριτική σκέψη και διερεύνηση, ανάλυση αξιών, ανάληψη πρωτοβουλιών, ενίσχυση της αυτονομίας, καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.

Δίνεται γενικότερα έμφαση στην εννοιοκεντρική οργάνωση της ύλης. Αυτό περιλαμβάνει την κατάκτηση κεντρικών εννοιών και γνώσεων, καθώς και τη μελέτη θεμάτων –κοινών πεδίων και την εκπόνηση «σχεδίων ερευνητικής εργασίας».

Ως προς την αξιολόγηση: Η αξιολόγηση γίνεται σε πολλά επίπεδα και με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων. Αξιολογείται η όλη εκπαιδευτική διαδικασία της κάθε σχολικής ομάδας από κοινού από διδάσκοντες και μαθητές. Οι διδάσκοντες αξιολογούν το κάθε παιδί με βάση τη συμμετοχή του στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία (συζήτηση, συγκρότηση προφορικού λόγου, συγγραφή κειμένων, συμμετοχή σε ομαδικές εργασίες και σχέδια εργασίας, στην επιχειρηματολογία και βαθμός δραστηριοποίησης στη σχολική κοινότητα), σε σχέση με τη συνολική διαδικασία που το παιδί ακολούθησε και την πρόοδό του ως προς την αρχική του κατάσταση, αλλά αξιολογούν και το δικό τους έργο σε σχέση με την πορεία όλης της ομάδας και την εξέλιξη του κάθε παιδιού ξεχωριστά. Προβαίνουν, δηλαδή, σε αυτό-αξιολόγηση. Αναλύονται και αξιολογούνται τα ακόλουθα: γνώση και κατανόηση, επικοινωνία και συνεργασία, κριτική σκέψη και διερεύνηση.

- **Ως προς τα μέσα και το εκπαιδευτικό υλικό:** Αξιοποιούνται πολλά και διαφορετικά εκπαιδευτικά μέσα, όπως η προφορική αφήγηση, η ανάγνωση και μελέτη κειμένων, η ατομική και ομαδική εργασία, η συλλογή πληροφοριών από γραπτά, υλικά, άυλα (μουσική, χορός...) οπτικοακουστικά και ηλεκτρονικά μέσα, καθώς και από το διαδίκτυο, η επεξεργασία πολύπλευρου εκπαιδευτικού υλικού και βιβλίων. Επίσης, προβλέπονται επισκέψεις-μαθήματα σε τόπους αντίστοιχης πολιτισμικής αναφοράς. Η χρήση πολύπλευρου (έντυπου, υλικού, οπτικοακουστικού, ηλεκτρονικού) εκπαιδευτικού υλικού προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του προς μάθηση αντικειμένου, στις δυνατότητες κάθε τάξης και βαθμίδας και στη σύνθεση των σχολικών ομάδων, αλλά και στις ιδιαιτερότητες του τοπικού περιβάλλοντος, της κοινωνικής και πολιτισμικής προέλευσης των παιδιών. Παρέχονται στα παιδιά ευκαιρίες για επεξεργασία, ερμηνεία και χρήση πολλών στοιχείων, ανάλογα βέβαια με την ηλικία, τις γνώσεις και την προηγούμενη σχετική εμπειρία των παιδιών. Το εκπαιδευτικό ενδιαφέρον δεν επικεντρώνεται στο εκπαιδευτικό υλικό αλλά στις διαδικασίες και τους ορίζοντες που το υλικό αυτό ανοίγει για τα παιδιά. Το υλικό διαμορφώνει ένα είδος «Εργαστηρίου» που διαθέτει σχετική βιβλιοθήκη, ηλεκτρονικούς

υπολογιστές και πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Τα παιδιά μαθαίνουν να επεξεργάζονται βιβλία, πολύπλευρο υλικό, καθώς και υλικό από μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς και να χρησιμοποιούν σωστά το Διαδίκτυο. Έτσι μαθαίνουν να σέβονται τις πηγές από τις οποίες μπορούν να αντλούν χρήσιμες πληροφορίες και να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους.

- **Ως προς τον σχεδιασμό Προγραμμάτων Σπουδών:** Η στρατηγική κατεύθυνση της εκπαίδευσης, οι βασικές αρχές, η βασική κατανομή της ύλης, ο σκοπός και οι στόχοι των Προγραμμάτων Σπουδών, καθώς και τα προσδοκώμενα επιτεύγματα, ορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας. Στη συνέχεια, τα νέα Προγράμματα Σπουδών που ήδη καταρτίστηκαν και προτάθηκαν στο ΠΙ, προσαρμόζονται στις φυσικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας. Την τελική λεπτομερή και αναλυτική διαμόρφωση του ΠΣ για κάθε μάθημα αναλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί κάθε σχολείου που διδάσκουν τα αντίστοιχα μαθήματα ανά βαθμίδα.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Το Πρόγραμμα Σπουδών που προτείνεται φιλοδοξεί να παρέχει το χώρο εκείνο στους εκπαιδευτικούς ώστε να συμβάλλουν, κατά το δυνατόν, στη σύνταξη και υλοποίησή του. Προωθεί, προδιαγράφει και διευκολύνει τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών. Προτείνει αφετηρίες, δίνει ελευθερία κινήσεων στους εκπαιδευτικούς, προτείνει λύσεις αλλά δεν τις επιβάλλει, σε μια προσπάθεια προώθησης εναλλακτικών δυνατοτήτων οργάνωσης της διδασκαλίας και προώθησης της αυτονομίας του εκπαιδευτικού¹.

Όπως χαρακτηριστικά τονίστηκε κατά τη διαρκή σύνοδο των Υπουργών Παιδείας του Συμβουλίου της Ευρώπης που έλαβε χώρα στην Αθήνα (2004): «εάν τα σχολεία επιθυμούν να εκπαιδεύσουν τους μαθητές στην δημοκρατική ιδιότητα (democratic citizenship) το πρώτο βήμα είναι να δημιουργήσουν ένα δημοκρατικό σχολείο». Το Συμβούλιο της Ευρώπης, μέσω της αρμόδιας Διεύθυνσής του, ανέπτυξε πολλές συναφείς δραστηριότητες και παρήγαγε το 2006 έναν «Πρακτικό Οδηγό» -*Manual*- για τη δημοκρατική διακυβέρνηση των σχολείων (Democratic Governance of Schools), στον οποίο περιλαμβάνονται αρχές, μέθοδοι και καλές πρακτικές. Σε αυτόν τονίζεται, μεταξύ άλλων, η ανάγκη της επιμόρφωσης και καθοδήγησης των εκπαιδευτικών, ώστε το σχολείο να δημιουργεί χώρο για την έκφραση των απόψεων των μαθητών, ως μετόχων της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την υιοθέτηση στρατηγικών που προάγουν τη συμμετοχή, την επικοινωνία, την επίτευξη συμφωνιών, το διάλογο, τη

---

¹ Ανοιχτό Πρόγραμμα με μορφή curriculum: στόχοι, περιεχόμενα, μεθοδολογικές υποδείξεις, αξιολόγηση αλλά διαγράφει πλαίσιο κίνησης χωρίς λεπτομερειακές και δεσμευτικές υποδείξεις). Σύμφωνα με τους θεωρητικούς Shulman (1986 and 1988) και Macnamara (1991) δίνεται έμφαση στην παιδαγωγική κατανόηση του αντικειμένου, στη γνώση του γνωστικού αντικειμένου και των υλικών. Ο Macnamara (1991) υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται μια ευέλικτη κατανόηση του γνωστικού περιεχομένου. Η λέξη κλειδί είναι *μορφές αναπαράστασης* γνωρίζοντας για και κατανοώντας τρόπους αναπαράστασης και παρουσίασης του γνωστικού αντικειμένου.

συνεργασία και την επίλυση συγκρούσεων. Στον ίδιο Οδηγό τονίζεται ότι η συμμετοχή των μαθητών στην παραγωγή αλλά και στην εφαρμογή των κανόνων εντός του σχολείου, έχει ως αποτέλεσμα οι τελευταίοι να είναι πιο κατανοητοί στα παιδιά, να γίνονται περισσότερο σεβαστοί, συμβάλλοντας ουσιαστικά και αποτελεσματικά στη δημοκρατική διακυβέρνηση της σχολικής μονάδας.

- Βασικός ρόλος των εκπαιδευτικών είναι η με ποικίλους τρόπους και μέσα διευκόλυνση και υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας, δηλαδή της δόμησης κριτικής γνώσης και σκέψης από τα παιδιά, σύμφωνα με τους σκοπούς και τους ιδιαίτερους στόχους του μαθήματος. Για να ανταποκρίνονται οι εκπαιδευτικοί στον εκπαιδευτικό ρόλο τους, απαιτείται ειδική κατάρτιση, ειδικευση και «συνεχής» επιμόρφωση, καθώς θα πρέπει να διαθέτουν ουσιαστική κοινωνική και πολιτική γνώση ως προς το περιεχόμενο του μαθήματος, γνώση και εμπειρία ως προς τη διδακτική των κοινωνικών μαθημάτων και τη δημιουργία και εφαρμογή πολύπλευρου εκπαιδευτικού υλικού, σύμφωνα με τις σύγχρονες προσεγγίσεις των κοινωνικών επιστημών.

Ο νέος επαγγελματισμός στην περίπτωση του εκπαιδευτικού θα πρέπει να συνδεθεί με την νέα ιδιότητα του πολίτη και με τον ακόλουθο στόχο: να αποκαταστήσει τους δημόσιους σκοπούς και τις λειτουργίες της διδασκαλίας (τον δημόσιο χαρακτήρα της). Ο πολιτικός και δημόσιος επαγγελματισμός για το διδασκαλικό επάγγελμα σημαίνει πολύ περισσότερα πράγματα από τη διδασκαλία της πολιτικής εκπαίδευσης, της αγωγής στην ιδιότητα του πολίτη· αν και συμπεριλαμβάνει το κομμάτι αυτό. Αποτελεί και δηλώνει ένα είδος ενδιαφέροντος και προβληματισμού σχετικά με την εκπαίδευση των δασκάλων μέσω της σχολικής τάξης, της σχολικής ζωής και τον ευρύτερο ρόλο των σχολείων μέσα στις κοινότητες. Το είδος αυτού του επαγγελματισμού θα μπορούσε να εκληφθεί και να αναπτυχθεί ως τμήμα της συνολικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού ως επαγγελματία, ως ατόμου και ως πολίτη.

Σύμφωνα με αυτό το σχήμα οι εκπαιδευτικοί δεν θα πρέπει να ξοδεύουν χρόνο μόνο εντός των σχολείων, αλλά να εμπλέκονται περισσότερο σε κοινωνικούς, κοινοτικούς φορείς και συνδέσμους που ασχολούνται με τη νεολαία και τους ενήλικες, σε κοινοτικά σχέδια δράσης που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθούν και να ενισχύουν την κοινότητα, να ασχολούνται με τοπικά θέματα που αφορούν την κοινωνική δικαιοσύνη, το ενδιαφέρον και τη φροντίδα όλων των πολιτών. Θα πρέπει, επίσης, να είναι εξοπλισμένοι με εργαλεία και αξίες που θα τους επιτρέπουν να βοηθούν τους μαθητές να γίνονται ενεργητικοί, ενημερωμένοι πολίτες, πολίτες που θα είναι σε θέση να βοηθούν και να συμπαρίστανται στους συμπολίτες τους².

---

² Σε συνάρτηση με τα παραπάνω τίθεται η ανάγκη σύνδεσης της επίσημης αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών με την επιμόρφωση στην οποία χρήσιμο θα ήταν να εντάσσονται άτυπες μορφές εκπαίδευσης και εναλλακτικά διδακτικά συστήματα. Βασικό ζητούμενο για τους εκπαιδευτικούς είναι να εμπλέκονται όχι μόνο στην απόκτηση, τη διατήρηση και διαφύλαξη μιας συγκεκριμένης γνώσης τεχνικής φύσεως, των απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων, κάτι που αποτελεί τον παραδοσιακό στόχο και επίκεντρο του επαγγελματισμού, αλλά επίσης και στους ευρύτερους κοινωνικούς στόχους του επαγγέλματος μέσω της εκπαίδευσης των

Η κατανομή της ύλης

Η οργάνωση της ύλης στα μαθήματα των κοινωνικών επιστημών (ΚΠΑ και Οικιακή Οικονομία) συνδέεται όχι μόνο με μια γνωστική προσέγγιση, αλλά και με μια βιωματική, κριτική, αναστοχαστική οπτική. Η οργάνωση των μαθημάτων γίνεται στη λογική και στη διασύνδεση των παρακάτω στοιχείων: Γνώσεις, Αξίες, Δεξιότητες, Στάσεις. Σύμφωνα με το προτεινόμενο νέο Πρόγραμμα Σπουδών, η κατανομή της ύλης στα μαθήματα αυτά βασίστηκε σε επικαλυπτόμενες σπείρες συνεχώς διευρυνόμενου ορίζοντα. Από τον εαυτό, την οικογένεια και το σπίτι, στο σχολείο, τη γειτονιά, τον τόπο και τον δήμο, την κοινότητα, το κράτος, το έθνος και την πατρίδα, το ευρωπαϊκό πλαίσιο και την παγκόσμια κοινότητα.

Στην περίπτωση της Οικιακής Οικονομίας ακολουθούνται οι παρακάτω άξονες:
Α. Η έννοια της κοινωνικής σχέσης ως σχέση που αρθρώνεται γύρω από κατόχους θέσεων, δηλαδή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και παράγει κοινωνικά αναγνωρίσιμα αποτελέσματα.

Β. Η παράθεση βασικών οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών θεσμών ως παγιωμένων μορφών συλλογικής δράσης παρουσιάζεται ως μέσο για την επίτευξη κοινωνικών σκοπών και εξυπηρέτηση ατομικών και κοινωνικών αναγκών. Οι έννοιες της εθνικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικονομίας.

Γ. Οι έννοιες της πρωτογενούς και δευτερογενούς κοινωνικής ομάδας, με έμφαση στο συνεχές από την μικρή ομάδα με υψηλό βαθμό συνοχής και ταυτότητας (κυρίως πρωτογενείς ομάδες) στα αφηρημένα κοινωνικά σύνολα με ασαφή ταυτότητα και χαλαρή συνοχή (λ.χ ηλικιακές ομάδες, φύλα, κ.λπ)

Δ. Η έννοια της συλλογικής ζωής με έμφαση στις επιμέρους μορφές της (χωριό, πόλη, γεωγραφικό διαμέρισμα, χώρα, Ευρώπη, κ.λπ) και στους χαρακτηριστικούς τύπους σχέσεων που διαμορφώνουν την αντίστιξη παραδοσιακό χωριό και σύγχρονη μεγαλούπολη.

Ε. Οι έννοιες του κοινωνικού δεσμού, της κοινωνικοποίησης και του κοινωνικού ελέγχου ως στοιχεία μετάδοσης του πολιτισμού ενός κοινωνικού συνόλου. Επίσης το σύστημα αξιών που περιέχει ο πολιτισμός αυτός ως μέσον αντίληψης της κοινωνικής οργάνωσης και της ατομικής συμπεριφοράς αλλά και ως μέσου θεμελίωσης της συλλογικής ταυτότητας και του κοινωνικού δεσμού.

ΣΤ. Η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών-κύρια κοινωνικά προβλήματα, κίνδυνοι και προκλήσεις για τον μαθητή.

μαθητών στο πλαίσιο της δημοκρατίας, στις αξίες και τις αρχές της με στόχο την εξασφάλιση μιας βιώσιμης δημοκρατίας. Είναι ενδιαφέρον να αναπτυχθεί ο εκπαιδευτικός όχι ως ένας απλός πολιτικός παράγοντας, ως απλός φορέας και εκφραστής πολιτικών αντιλήψεων (political agent), αλλά ως πολιτικός εκπαιδευτής, παιδαγωγός και δάσκαλος (political educator).

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας

A' Γυμνασίου

Οικογένεια- Μορφές Συμβίωσης

Οικογενειακά Προβλήματα-Μορφές Βίας

Ηλικιακές-Πολιτισμικές Ομάδες-Σχέσεις Συνεργασίας-Διαγενεακή Αλληλεγγύη

Η έννοια της Κοινωνικοποίησης-

Ταυτότητα και διαφορετικότητα - διαφορετικά είδη-στυλ ζωής

Παιδική και εφηβική ηλικία

Μ.Κ.Ο Εθελοντισμός, Κοινωνική Αλληλεγγύη.

Διατροφή- Διαιτολογία- Σχεδιασμός Γευμάτων

Αγωγή Υγείας

Το Νοικοκυριό-Η Οικογένεια ως οικονομική Μονάδα

B' Γυμνασίου

Εθνική Οικονομία και Οικογένεια. Βασικές έννοιες των οικονομικών

Οικονομικά και Κοινωνικά Προβλήματα

Οργάνωση και Διαχείριση των Οικονομικών της Οικογένειας

Κατανάλωση και Καταναλωτική Συμπεριφορά

Ανθρωπογενές - Φυσικό Περιβάλλον και Ποιότητα ζωής

Οικογένεια-Οικοτεχνολογία και σύγχρονη διαβίωση

ΜΜΕ και Νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

*Το σχέδιο αυτό το ετοίμασε ο Χρήστος Πατσός
και επιμελήθηκε η Δέσποινα Καρακατσάνη*

Θέμα: Φορείς Κοινωνικοποίησης

Γνωστικό αντικείμενο του σχεδίου: Οικιακή Οικονομία Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ιδιαίτερη περιοχή του γνωστικού αντικειμένου: Η έννοια της κοινωνικοποίησης. Η οικογένεια, το σχολείο, τα Μ.Μ.Ε, η θρησκεία, οι παρέες συνομηλίκων

Στόχοι διδακτικής πρότασης (ενδεικτικοί)

Γενικός σκοπός: Σκοπός του σχεδίου μαθήματος (ή/και σχεδίου εργασίας-project) είναι οι μαθητές να προσεγγίσουν την έννοια της κοινωνικοποίησης, να διερευνήσουν διεξοδικά και να αξιολογήσουν τους φορείς κοινωνικοποίησης, πρωτογενείς (οικογένεια) και δευτερογενείς (σχολείο, ΜΜΕ, παρέες συνομηλίκων, θρησκεία κ.λπ.).

Ειδικό Στόχοι του μαθήματος

Γνωρίζοντας & κατανοώντας

- * Να μπορούν οι μαθητές να διακρίνουν και να αναπτύσσουν προφορικά και γραπτά τους φορείς κοινωνικοποίησης.
- * Να είναι ικανοί οι μαθητές να αναλύουν τη σημασία των φορέων κοινωνικοποίησης για το άτομο και την κοινωνία.
- * Να μπορούν να συγκρίνουν το ρόλο και τη σημασία τους στη συγχρονία και τη διαχρονία.

Ερευνώντας & εντοπίζοντας

- * Να διερευνήσουν τις διαφορετικές μορφές που παίρνει η οικογένεια σήμερα και να αξιολογήσουν το ρόλο της ως πρωτογενούς φορέα κοινωνικοποίησης.
- * Να συλλέξουν και να επεξεργαστούν στοιχεία από επίκαιρα παραδείγματα (δημοσιεύματα, προφορικές μαρτυρίες, λογοτεχνία, οπτικό υλικό: φωτογραφίες, φιλμ, κινηματογράφος) για το ρόλο της παρέας των συνομηλίκων, του σχολείου, των ΜΜΕ κ.ά. φορέων κοινωνικοποίησης, στη διαμόρφωση αντιλήψεων, στάσεων και αξιών του ατόμου.
- * Να αξιολογήσουν ποιοι από τους παραπάνω φορείς επηρεάζουν περισσότερο τις συμπεριφορές των ατόμων και σε ποιους τομείς.
- * να εντοπίσουν τις όποιες αντινομίες διακρίνονται μεταξύ των φορέων κοινωνικοποίησης, να τις ερμηνεύσουν και να τις αξιολογήσουν.

Επικοινωνώντας & συνεργαζόμενοι με άλλους

- * Να συζητήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις, να καταλήξουν σε συμπεράσματα αναφορικά με τη σημασία της ομαλής ένταξης του ατόμου στην κοινωνία, τους παράγοντες που την εξασφαλίζουν, καθώς τις σχετικές έννοιες (π.χ. «κοινωνική συνοχή», «κοινωνική κουλτούρα», «κοινωνικές αξίες» κ.λπ.).
- * Να συνεργαστούν και να δουλέψουν σε ομάδες για να συγκεντρώσουν υλικό με στόχο την παρουσίαση θεματικών περιοχών του σχεδίου εργασίας στην τάξη ή σε όλο το σχολείο (π.χ. ποιος ο ρόλος του σχολείου, των ΜΜΕ κ.λπ. στην κοινωνικοποίηση του ατόμου).

Συνδέοντας με τη ζωή

- * Να διερευνήσουν τρόπους μετάδοσης κοινωνικών μηνυμάτων και προτύπων συμπεριφοράς στο άμεσο κοινωνικό τους περιβάλλον και να τους αξιολογήσουν.
- * Να συνδέσουν στάσεις και συμπεριφορές τους που συνδέονται με τους κοινωνικούς ρόλους, τις κοινωνικές προσδοκίες, το κοινωνικό φύλο, να τις ερμηνεύσουν και να τις αξιολογήσουν μέσα από παραδείγματα (περιπτώσεις).

Εκτιμώμενος χρόνος: 2 διδακτικές ώρες

Μεθοδολογικές τεχνικές

- * Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- * Συζήτηση - Αναστοχασμός

Ανάπτυξη σχεδίου μαθήματος

Γενική περιγραφή

Εισαγωγικά

- * Σύνδεση του μαθήματος με τα προηγούμενα μαθήματα (έννοια κοινωνικοποίησης, ανάπτυξη κοινωνικού εαυτού).
- * Παρώθηση των μαθητών στη νέα γνώση μέσω επίκαιρων παραδειγμάτων.
- * Διάκριση από τον διδάσκοντα των πρωτογενών-δευτερογενών φορέων κοινωνικοποίησης.

A. Η Οικογένεια ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης

- Διαμορφώνει κανόνες, συνήθειες, αξίες, αντιλήψεις των παιδιού από την αρχή της ζωής του.
- Η δομή, το μέγεθος, οι όροι συγγένειας είναι παράγοντες που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.
- Η οικογένεια ως θεσμός κοινωνικής συνοχής

B. Οι Παρέες Συνομηλίκων

- Η παρέα συνομηλίκων επιδρά στη διαμόρφωση του τρόπου σκέψης, των προτύπων συμπεριφοράς και επικοινωνίας των μελών της.
- Η συμμετοχή σε διάφορες παρέες με βάση την ηλικία, το φύλο, την ιδεολογία, την αισθητική συμβάλλουν στον σχηματισμό της προσωπικότητας του παιδιού, εφήβου, ενηλίκου.

Γ. Το Σχολείο

- Το σχολείο μεταβιβάζει στις νέες γενιές: παραδόσεις, γνώσεις, αξίες, πρότυπα συμπεριφοράς.
- Ως σύγχρονος θεσμός το σχολείο εμφανίστηκε τον 19ο αιώνα και γενικεύτηκε τον 20ο αιώνα (βιομηχανική κοινωνία).
- Το σχολείο συμβάλλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων απαραίτητων για την κοινωνική, πολιτική και οικονομική δραστηριότητα τόσο του ατόμου όσο και της κοινωνίας.

Δ. Η Θρησκεία

- Για την επιστήμη της κοινωνιολογίας η θρησκεία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο (αναπτυχθεί)

- Θέσεις Ε. Ντυρκείμ (E. Durkheim 1858-1917)

Η θρησκεία ως προβολή και θεοποίησης της κοινωνίας.

Οι θρησκευτικές τελετές συμβάλλουν και ενισχύουν την συλλογική ταυτότητα και την κοινωνική συνοχή.

- Θέσεις Μ. Βέμπερ (M. Weber, 1864-1920)

Η θρησκεία ως παράγοντας καθορισμού του οικονομικού πεδίου. Μπορεί να επηρεάσει τον οικονομικό και επαγγελματικό προσανατολισμό των ανθρώπων. (Να αναπτυχθεί η βασική θέση του από το έργο του η «προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού»)

- Θέσεις Σχολής των «Λειτουργιστών»

Η θρησκεία επηρεάζει τα πρότυπα συμπεριφοράς

Συμβάλλει στον σχηματισμό των κοινωνικών κανόνων

Μέσω της διοίκησης ασκεί κοινωνικό έργο

Μπορεί να λειτουργήσει απελευθερωτικά (θεολογία της απελευθέρωσης) ή αντίθετα υποδουλωτικά (θρησκευτικός φονταμενταλισμός).

Ε. Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης

- Τα Μ.Μ.Ε Ψυχαγωγούν, ενημερώνουν, μορφώνουν, επηρεάζουν τον σχηματισμό της κοινής γνώμης, προβάλλουν πρότυπα συμπεριφοράς.
- Οι νέοι ως ευάλωτοι δέκτες μιμούνται και ενίοτε ταυτίζονται με τα πρότυπα συμπεριφοράς που προβάλλουν τα Μ.Μ.Ε

ΣΤ. Το Κράτος

- Μέσω της νομοθετικής, διοικητικής και δικαστικής εξουσίας παρεμβαίνει στο σχηματισμό κανόνων συμπεριφοράς και τρόπου ζωής στο οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό πεδίο.

Δραστηριότητες-Εργασίες προς ανάλυση

Αφού χωριστούν σε ομάδες οι μαθητές επιλέγουν να διερευνήσουν ένα τα ακόλουθα θέματα:

- * Διάκριση Φορέων Κοινωνικοποίησης σε Πρωτογενείς και Δευτερογενείς.
- * Προβολή και σύγκρουση προτύπων μεταξύ παλιών και νέων φορέων κοινωνικοποίησης. Προωθούν όλοι οι φορείς κοινωνικοποίησης τις ίδιες αξίες;
- * Το σχολείο ως θεσμός είναι δημιούργημα του 19^{ου} αι., ενώ γενικεύεται στον Δυτικό Κόσμο τον 20ό. Μελετήστε και σχολιάστε το ρόλο του εκπαιδευτικού θεσμού κατά τον 20ό αι. και συγκρίνετέ τον

με αυτόν του 21^{ου} αι. Εξετάστε τα σενάρια του ΟΟΣΑ γύρω από το ρόλο του εκπαιδευτικού θεσμού στο μέλλον χρησιμοποιώντας σχετικό υλικό. Μελετήστε τα σενάρια απασχολειοποίησης και επανασχολειοποίησης που παρουσιάζονται.

Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1. Ποιοι φορείς κοινωνικοποίησης καθορίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την καταναλωτική συμπεριφορά των ατόμων; Αναπτύξτε σύντομα την άποψή σας.
2. Μπορεί να υπάρξει άτομο και κοινωνία δίχως την ύπαρξη των φορέων κοινωνικοποίησης;
3. Διακρίνετε αντινομίες μεταξύ των φορέων κοινωνικοποίησης; Αναφέρετε μερικές.

Αλλαγή του ρόλου της Οικογένειας

(α) Σχολιάστε τις παρακάτω εικόνες αναλύοντας τις διαφορετικές μορφές αλλά και τους ρόλους της οικογένειας σήμερα.

Βιβλιογραφία

Αστρινάκης Α. (1991). *Νεανικές Υποκουλτούρες. Παρεκκλίνουσες υποκουλτούρες της νεολαίας της εργατικής τάξης. Η βρετανική θεώρηση και εμπειρία*. Εκδ. Παπαζήση.

Bottomore, T.B., *Κοινωνιολογία: Κεντρικά Προβλήματα και Βασική βιβλιογραφία*, Gutenberg, Αθήνα, 1983

Γκίντενς, Άντονι, *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*, Οδυσσέας, 1993

Γκίντενς, Άντονι, *Κοινωνιολογία*, Gutenberg, Αθήνα, 2002

Γκούντμαν, Νόρμαν, *Εισαγωγή στην κοινωνιολογία*, Κορφή, Αθήνα, 1996

Κελπανίδης, Μ., *Κράτος πρόνοιας και εκπαίδευση*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1981. Το α' μέρος μόνον (σελ. 1-169)

Λαμπροπούλου Ε. (1997) *Η κατασκευή της πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

Μορέν, Έντγκαρ, *Κοινωνιολογία*, Εκδόσεις 21ος, Αθήνα, 1998

Πατσός Χ. (2007), *Η Ανάδυση του κοινωνικού και θρησκευτικού υποκειμένου. Κοινωνικοποίηση και Μορφές Κοινωνικής και Θρησκευτικής Συνείδησης*, εκδ. Proforma.

Σεραφετινίδου, Μελίνα, *Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας: ο ρόλος των μέσων στην αναπαραγωγή του σύγχρονου καπιταλισμού*, Gutenberg, 1991

Τάτσης, Νικόλαος, *Κοινωνιολογία: Ιστορική προσέγγιση και θεωρητικές θεμελιώσεις*, τόμος Ι και ΙΙ, Οδυσσέας, Αθήνα, 1997

Τσαρδάκης Δημήτρης, *Η γένεση του κοινωνικού ανθρώπου*, Εκδόσεις «Βιβλία για όλους», Αθήνα 1987 (Δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη)

Φραγκουδάκη Άννα. *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1985.

Weber, Max, *Κοινωνιολογία του κράτους*, Κένταυρος, Αθήνα, 1996.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

*Το σχέδιο αυτό το ετοίμασε ο Χρήστος Πατσός
και επιμελήθηκε η Δέσποινα Καρακατσάνη*

Θέμα: Εθνική Οικονομία και Οικογένεια

**Γνωστικό αντικείμενο σχεδίου εργασίας: Οικιακή Οικονομία Β'
ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

κ.λπ.

**Ιδιαίτερη περιοχή του
γνωστικού**

αντικειμένου: Γενικές
Οικονομικές Έννοιες

Γενικός σκοπός: Σκοπός
του σχεδίου
μαθήματος (ή/και
σχεδίου εργασίας-
project) είναι οι
μαθητές να
προσεγγίσουν έννοιες
όπως συντελεστές
παραγωγής,
παραγωγικές
δυνατότητες της
οικονομίας, κύριο
οικονομικό πρόβλημα

Ειδικοί Στόχοι του μαθήματος

Γνωρίζοντας & κατανοώντας

- * Οι μαθητές να γνωρίσουν τι είναι οι παραγωγικές δυνατότητες μιας οικονομίας, ποιας διαδικασίας είναι αποτέλεσμα τα οικονομικά αγαθά ή προϊόντα και από ποιους αναλαμβάνεται αυτή η διαδικασία.
- * Να εστιάσουν στον όρο παραγωγική διαδικασία, να κατανοήσουν ποια είναι παραχθέντα μέσα παραγωγής, ποιοι είναι οι συντελεστές παραγωγής.
- * Να κατανοήσουν ποιος είναι ο συντελεστής παραγωγής εργασία/ έδαφος/ κεφάλαιο, τι ονομάζουμε «ανθρώπινο κεφάλαιο», με ποιο συντελεστή

παραγωγής σχετίζεται και τι θα πρέπει να συμβεί για να θεωρηθούν τα στοιχεία των συντελεστών παραγωγής παραγωγικοί συντελεστές.

- * Να αποσαφηνίσουν ποιο στοιχείο προσθέτουν ως τέταρτο παραγωγικό συντελεστή πολλοί οικονομολόγοι, τι είναι η «επιχειρηματικότητα», τι θεωρούν ότι είναι αυτοί που δεν την δέχονται ως παραγωγικό συντελεστή, ποιο είναι το χαρακτηριστικό στοιχείο των συντελεστών παραγωγής. Να αντιληφθούν επίσης τη σχετική στενότητα των παραγωγικών συντελεστών.

Ερευνώντας & εντοπίζοντας

- * Να διερευνήσουν με αναζήτηση στο διαδίκτυο πληροφορίες για τους συντελεστές παραγωγής και το ρόλο τους και να ασκηθούν στην ανάλυση των πληροφοριών.
- * Να εντοπίσουν και να καταγράψουν τις παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας.

Επικοινωνώντας & συνεργαζόμενοι με άλλους

- * Να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους και να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο, να τις αναλύσουν, να επιλέξουν το κατάλληλο υλικό για την εργασία τους, να το οργανώσουν και να γράψουν τα κείμενα που τους έχουν ζητηθεί. Τέλος να συμφωνήσουν τον τρόπο που θα την παρουσιάσουν. Η παραπάνω διαδικασία προϋποθέτει την επικοινωνία μεταξύ των μαθητών και το ξεπέραςμα των τυχόν διαφωνιών τους μέσα από το διάλογο.

Συνδέοντας με τη ζωή

- * Να κατανοήσουν τις πραγματικές διαστάσεις των οικονομικών θεμάτων, παραγόντων και προβλημάτων στη ζωή, την οικογένεια και την εθνική οικονομία.

Εκτιμώμενος χρόνος: Η διάρκεια του σχεδίου είναι 1 διδακτική ώρα και ο επί πλέον χρόνος της εργασίας στο σπίτι. Επί πλέον θα απαιτηθεί χρόνος από 2^η διδακτική ώρα για την παρουσίαση των εργασιών.

Μεθοδολογικές τεχνικές

- * Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- * Καταιγισμός ιδεών
- * Συζήτηση - Αναστοχασμός

Ανάπτυξη σχεδίου μαθήματος

Γενική περιγραφή

Θέμα: Γενικές Οικονομικές Έννοιες

Σύνδεση με προηγούμενη γνώση, απόψεις-αναπαραστάσεις και εμπειρίες των παιδιών - Παρώθηση μαθητών στη νέα γνώση μέσω επίκαιρων παραδειγμάτων.

Τα οικονομικά αγαθά ή προϊόντα είναι αποτέλεσμα κάποιας παραγωγικής διαδικασίας και η διαδικασία αυτή αναλαμβάνεται από τις επιχειρήσεις. Προσδιορισμός της έννοιας: **παραγωγική διαδικασία**.

Τα στοιχεία που συντελούν στην παραγωγική διαδικασία τα ονομάζουμε **συντελεστές της παραγωγής**.

Μέσω της μεθόδου «καταιγισμός ιδεών» να φανεί η σημασία που έχει η γνώση και η συνειδητοποίηση των γενικών οικονομικών εννοιών για τα άτομα, την οικογένεια και την εθνική οικονομία γενικότερα

Συντελεστές Παραγωγής

- Ορισμός: Τα στοιχεία που συντελούν στην παραγωγική διαδικασία ονομάζονται συντελεστές παραγωγής.
- Ταξινόμηση Συντελεστών Παραγωγής:
  - A. Εργασία (Νοητική και σωματική προσπάθεια για την παραγωγή κάποιου προϊόντος)
  - B. Έδαφος (Οτιδήποτε βρίσκεται πάνω, μέσα και κάτω της γης και χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία)
  - Γ. Κεφάλαιο (Όλα τα παραχθέντα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων προϊόντων, κτήρια, εργαλεία, Σκεύη, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, κ.τ.λ.
  - Δ. Επιχειρηματικότητα (Η ικανότητα ορισμένων ανθρώπων να αναλαμβάνουν τον συνδυασμό και τον συντονισμό των άλλων τριών συντελεστών παραγωγής).

Το Κύριο Οικονομικό Πρόβλημα

- Η διαφορά μεταξύ των ανθρώπινων αναγκών και του περιορισμένου όγκου αγαθών που προσφέρονται.
- Η σχετική έλλειψη αγαθών σημαίνει έλλειψη παραγωγικών συντελεστών.

Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

Ορισμός: Καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων δείχνει τις μεγαλύτερες ποσότητες ενός προϊόντος που είναι δυνατό να παραχθούν σε μια οικονομία για κάθε δεδομένη ποσότητα του άλλου προϊόντος.

Περιγραφή δραστηριοτήτων

Δραστηριότητα 1

Οι μαθητές αφού χωριστούν σε ομάδες αναλαμβάνουν να επεξεργαστούν και να απαντήσουν σε μια από τις δύο ομάδες ερωτήσεων.

A. Ποιό από τα παρακάτω δεν είναι συντελεστής παραγωγής

- α. Έδαφος
- β. Γη
- γ. Χρήμα
- δ. Ιδιωτικό μέσο μεταφοράς
- ε. κεφάλαιο
- στ. Εργασία

B. Το κύριο οικονομικό πρόβλημα μιας κοινωνίας προέρχεται από:

- α. Τις ανάγκες των ανθρώπων και την στενότητα των συντελεστών παραγωγής που υπάρχουν.
- β, Τα μονοπώλια
- γ. Την υψηλή αμοιβή των εργαζομένων
- δ. Τις κρατικοποιήσεις των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας.
- ε. Τις ιδιωτικοποιήσεις των μεγάλων επιχειρήσεων
- στ. Τίποτα από τα παραπάνω

Δραστηριότητα 2

Οι μαθητές απαντούν στα ερωτήματα:

Ποιο είναι το χαρακτηριστικό στοιχείο των συντελεστών παραγωγής;

Τι συμπέρασμα βγαίνει από το χαρακτηριστικό στοιχείο των συντελεστών παραγωγής, να θεωρούνται δεδομένοι βραχυχρόνια;

Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στις ανάγκες των ανθρώπων και στους παραγωγικές συντελεστές;

Ποια από τα παρακάτω δεδομένα πρέπει να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή του προϊόντος «καλαμπόκι» και σε ποια κατηγορία παραγωγικού συντελεστή ανήκουν;

α) Χωράφι	β) οικόπεδο
γ) σπόρος	δ) τρακτέρ
ε) νερό	στ) εργάτες
ζ) αποθήκη	η) μύλος ή άλεσης καλαμποκιού
θ) υπηρεσία λογιστή	ι) λίπασμα
ια) θερμότητα του ήλιου	

Δραστηριότητα 3

Ζητείται από τους μαθητές να χαρακτηρίσουν καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις ως σωστή ή λανθασμένη:

- 1) Ως ανθρώπινο κεφάλαιο εννοούμε την απασχόληση του εργατικού δυναμικού σε συγκεκριμένες εργασίες.
- 2) Ό,τι κάνει ο άνθρωπος συνειδητά, για να παράγει αγαθά που ικανοποιούν τις ανάγκες του, το λέμε παραγωγή.
- 3) Τα εργαλεία είναι παραχθέντα μέσα παραγωγής.
- 4) Αμιγής πνευματική ή χειρωνακτική εργασία δεν υπάρχει.
- 5) Οι χρήσιμες ιδιότητες του εδάφους το καθιστούν βασικό συντελεστή παραγωγής, όταν χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία.
- 6) Η επιχειρηματικότητα είναι η ικανότητα που έχουν κάποιοι να συντονίζουν τη γη, την εργασία και το κεφάλαιο, για να παράγουν.
- 7) Οι παραγωγικοί συντελεστές σε κάθε οικονομία θεωρούνται δεδομένοι στη βραχυχρόνια περίοδο, συνεπώς και οι ποσότητες προϊόντων που μπορούν να παραχθούν θεωρούνται δεδομένες.
- 8) Εργασία και ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ταυτόσημες έννοιες.
- 9) Το χρηματικό κεφάλαιο είναι συντελεστής παραγωγής.
- 10) Η εργασία του αγρότη δεν είναι παραγωγικός συντελεστής όταν ο αγρότης παράγει προϊόντα για τον εαυτό του.

Δραστηριότητα 4

Οι μαθητές καλούνται να αναπτύξουν κάθε έναν παραγωγικό συντελεστή ξεχωριστά.

Βιβλιογραφία

Γεωργακόπουλος Θ. Λιανός Θ. κ.α “Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία” εκδ. Gutenberg, 1982

Κώττη Γ., Α. Πετράκη - Κώττη, Εισαγωγή στη Σύγχρονη Μικροοικονομική, Εκδόσεις Κ.& Π. Σμπίλιας, 1996

Κώττη Χ. Γ., Α. Πετράκη- Κώττη, Σύγχρονη Μικροοικονομική, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, 2005

McConnell C., S. Brue, Microeconomics, 17/E, McGraw Hill, 2008

Παντελίδη Π., Εισαγωγή στη Μικροοικονομική Ανάλυση, Έκδοση Π. Παντελίδη, Πειραιάς 2003

Pindyck R., D. Rubinfeld, Microeconomics, 6/E, Prentice Hall, 2005

Samuelson P., Microeconomics, 18/E, McGraw Hill, 2005

Stiglitz J., C. Walsh, Principles of Microeconomics, 4/E, W.W. Norton, 2006

Varian H., Intermediate Microeconomics, 7/E, W.W. Norton, 2005.

Πίνακας Αξιολόγησης Σχεδίου Μαθήματος

Επιλέξτε μία από τις τρεις βαθμολογίες (με την αντίστοιχη περιγραφή), η οποία θεωρείτε ότι χαρακτηρίζει τα επιμέρους στοιχεία του σχεδίου μαθήματος που υλοποιήσατε.

	Κριτήρια	Βαθμολογία / Περιγραφή		
		1	2	3
1	Η περιγραφή του σχεδίου μαθήματος:	Ενισχύει το ρόλο του δασκάλου ως «συνδημιουργού» του διδακτικού του σχεδίου.	Αφήνει περιορισμένα περιθώρια αυτενέργειας του δασκάλου.	Δεν επιτρέπει καμία πρωτοβουλία από το δάσκαλο για τη συνδιαμόρφωση του διδακτικού σχεδίου.
2	Το περιεχόμενο του σχεδίου μαθήματος:	Είναι σαφές και κατανοητό και καλύπτει πλήρως όλους τους στόχους για τη βαθμίδα εκπαίδευσης που προορίζεται.	Παρουσιάζει αδυναμίες, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν με επεξηγήσεις ή συμπληρωματικό υλικό.	Έχει σοβαρές αδυναμίες και δεν κρίνεται αξιοποιήσιμο.
3	Οι προτεινόμενες μεθοδολογικές τεχνικές :	Εντάσσονται στις νέες διδακτικές μεθόδους, (π.χ. ανάπτυξη επιχειρηματολογίας, παιχνίδια ρόλων, κ.λπ.) και καλλιεργούν το ομαδικό πνεύμα.	Περιορίζονται σε παραδοσιακές τεχνικές, ερωτήσεων – απαντήσεων, ενώ η εργασία σε ομάδες κρίνεται υποτυπώδης.	Δεν υποστηρίζεται ευρεία επιλογή νέων διδακτικών μεθόδων.
4	Οι προτεινόμενες δραστηριότητες :	Εξυπηρετούν πλήρως τους σκοπούς και τους στόχους του σχεδίου μαθήματος και προσελκύουν το ενδιαφέρον των μαθητών.	Παρουσιάζουν σχετική αναντιστοιχία με τους στόχους του σχεδίου μαθήματος, η οποία ωστόσο μπορεί να καλυφθεί με συμπληρωματικές δραστηριότητες.	Δεν προσφέρονται για επίτευξη των στόχων του μαθήματος.
5	Τα προτεινόμενα φύλλα εργασίας :	Υποστηρίζουν πλήρως τις δραστηριότητες του σχεδίου μαθήματος.	Υποστηρίζουν μερικώς τις δραστηριότητες του σχεδίου μαθήματος (π.χ. αναφέρονται σε ένα μέρος μόνο της στοχοθεσίας που επιδιώκεται με αυτές).	Δεν προσφέρονται για την υποστήριξη των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

6	Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό:	Υποστηρίζει επαρκώς τη στοχοθεσία του σχεδίου μαθήματος και είναι κατάλληλο για τη βαθμίδα εκπαίδευσης που προτείνεται.	Παρουσιάζει ελλείψεις ως προς τη στοχοθεσία του σχεδίου μαθήματος ή/ και δεν είναι κατάλληλο για τη βαθμίδα εκπαίδευσης που προτείνεται.	Είναι ασύμβατο με τη στοχοθεσία του μαθήματος και δεν κρίνεται αξιοποιήσιμο.
7	Ο προβλεπόμενος διδακτικός χρόνος:	Επαρκεί για την υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων του σχεδίου μαθήματος.	Επαρκεί για την υλοποίηση μέρους των δραστηριοτήτων του σχεδίου μαθήματος.	Δεν επαρκεί για την κάλυψη των δραστηριοτήτων, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του σχεδίου μαθήματος.
8	Προτείνετε ιδέες εμπλουτισμού /αλλαγής/βελτίωσης του σχεδίου μαθήματος			
9	Προτείνετε ιδέες εμπλουτισμού του εκπαιδευτικού υλικού			